

"bir hürriyet türküsü"

Bilinmeyen Kurtuluş Savaşı ve Cephe Fotoğrafları

18 Mart - 1 Nisan 2007 / Taksim Metro İstasyonu (Yürüyen Bantlar Katı)

İSTANBUL TİCARET ODASI
Bilgi ve Doküman Yönetimi Şubesi
Dokümantasyon Servisi
16 Nisan 2007
Dem. No: 12469
Sın. No: 11 BİR

"(...) Behemahâl şu ve bu sebepleri için,
milleti harbe sürüklemek taraftarı değilim.
Harb hayatî ve zarurî olmalı.
Hakiki kanaatim şudur:
Milleti harbe götürünce vicdanımda azap duymamalıyım.
Öldüreceğiz diyenlere karşı "ölmeyeceğiz" diye harbe girebiliriz.
Lâkin millet hayatı tehlikeye maruz kalmayınca
harb bir cinayettir..."

M. Atatürk

Misak-ı Milli sınırları içinde, ulusal egemenliğe dayalı, hür bir Türk Devleti kurmak için girişilen ve bağımsızlık uğruna birden fazla cephede kadını-erkeği, yaşlısı-genci ile mücadele edilen bir bağımsızlık destanıdır Türk Kurtuluş Savaşı.

İmparatorluklar devrinin kapanıp ulus devletler devrinin başladığı bir ortamda, tam bağımsız bir devlet kurmak için, hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan savaşan isimsiz kahramanları bugün saygıyla anmak milli bir borçtur. Milletin karakterine, şartlara ve çağın gereklerine uygun ve ilerlemeyi sağlayacak yeni kurumların oluşumunu amaçlayan reformlar dizisi, bu başarıdan sonra yani Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren benimsenmiştir ve halen sürdürülmektedir. Bu devrimler sayesinde Türkiye, Müslüman çoğunluğa sahip ülkeler arasında en gelişmiş ve modern ülkelerden biri haline gelmiştir.

Muharebe meydanlarında, avuçları kanla dolmuş cansız bedenlere, ayın altında ilerleyen kağnılara, kırık dökük tüfeklere, parçalanmış çarıklara ve daha kim bilir nelere tanıklık etmiş devrin anılarını sizlerle paylaşmayı ve bir kez daha hatırlamayı İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak bir borç biliyoruz. Bu vesileyle Fahri Özdemir'in zengin koleksiyonundan derlenen, "sarışın bir kurt" isimli Atatürk Fotoğrafları sergisi"nin devamı olan "Kurtuluş Savaşı ve Cephe Fotoğrafları"nı bir sergi ile bu katalogda bir araya getirmek İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak bize sevinç ve gurur vermektedir. Cumhuriyetimizin kurulmasında canları pahasına mücadele eden şehitlerimizin fotoğrafları ile sizleri baş başa bırakırken içten saygılarımı sunarım.

Kadir TOPBAŞ
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

ustafa Kemal Atatürk ve Kurtuluş Savaşımız birbirlerinden ayrılmaz bir bütündür. Hepimizin bildiği gibi 16 Mayıs 1919 tarihinde İstanbul'dan ayrılan Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla başlayan Kurtuluş Savaşı süreci, 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir'de fiilen sona ermiştir. Daha sonra Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Lozan Antlaşmaları ile taçlandırılan bir zaferle sona eren Kurtuluş Savaşımız hakkında binlerce eser yayınlanmıştır. Bu eserlerin çoğu bilimsel ve birbirinden değerli eserlerdir. Ancak ne yazık ki görsel öğelerle, fotoğraflarla desteklenen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu durumun da temel nedeni aslında Kurtuluş Savaşımız ile ilgili pek fazla fotoğrafın olmaması ya da olan fotoğrafların da pek ortaya çıkmamasıdır.

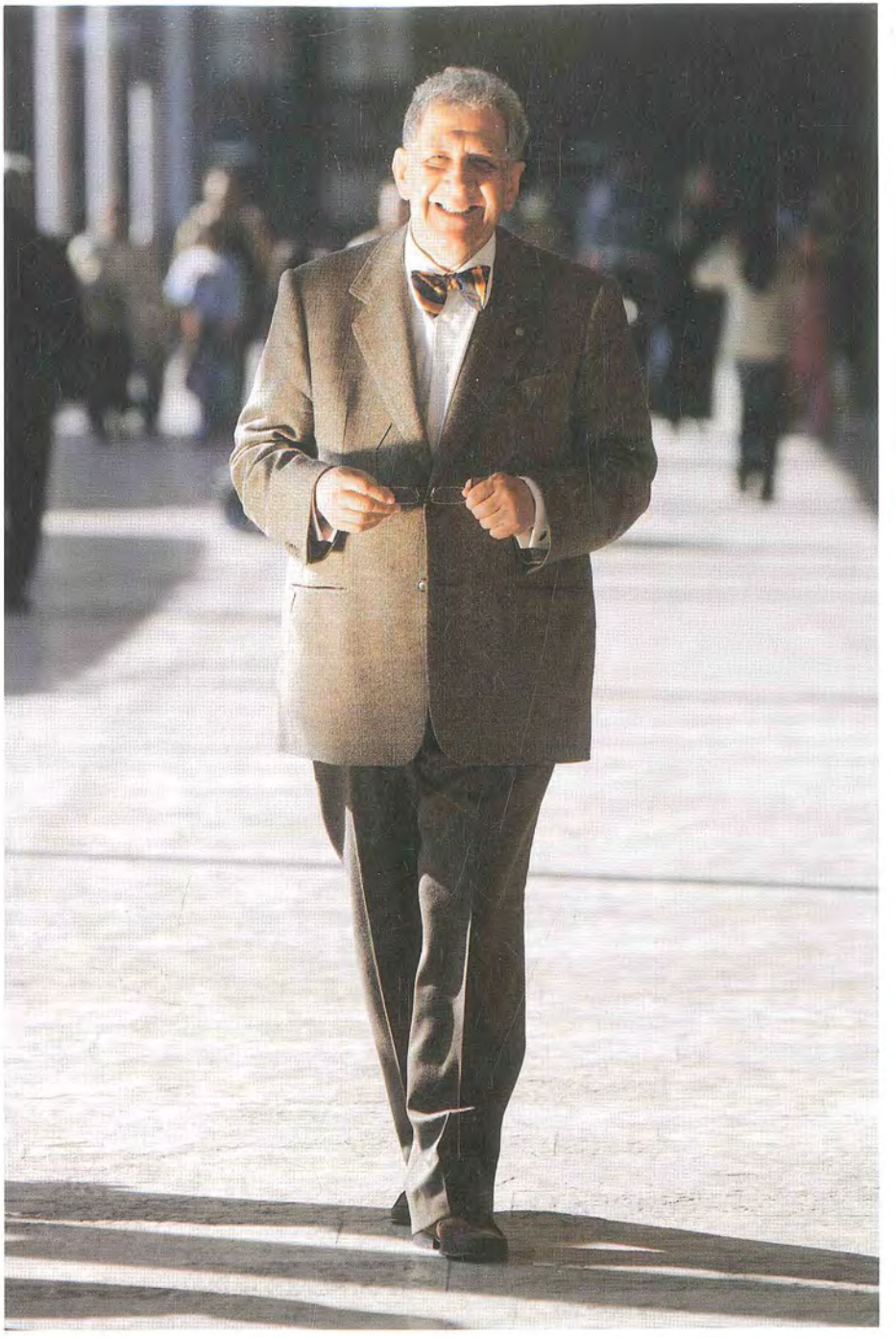
Biz İTO olarak, değerli gazeteci yazar Fahri Özdemir'in kıymetli katkılarıyla, Mustafa Kemal Atatürk'ün yayınlanmamış fotoğraflarından oluşan Sarışın Bir Kurt isimli sergisini açtık. Halkımız bu sergiye büyük ilgi göstermişti.

Fotoğraflarla Kurtuluş Savaşı'nı ve bu mücadelenin sembol ismi Atatürk'ü anlatan bu sergi de, inanıyorum ki, aynı şekilde büyük bir teveccühle karşılanacak ve yakın tarihimizin daha iyi anlaşılması için çok önemli bir işlev görecektir.

Yine inanıyorum ki, bu sergi vesilesiyle hazırlanan bu kitapçık da Kurtuluş Savaşımız ve Mustafa Kemal Atatürk hakkında yeni bilgilerin öğrenilmesine ve daha da önemlisi o dönemin ruhunun daha iyi kavranmasına katkıda bulunacaktır.

Bu başarılı sergi çalışmasını ve sergi kitapçığını gerçekleştiren Sayın Özdemir'i bir kez daha kutluyor, bu vesileyle Kurtuluş Savaşı'nın tüm şehit ve gazilerini rahmet ve minnetle anıyorum.

MURAT YALÇINTAŞ
İstanbul Ticaret Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Klâsik deyişle, Kurtuluş Savaşı'nı bir cümlede özetleyebiliriz: "Ölüm-kalım günleri." Öyle bir zaman dilimidir ki, öncesi ve sonrası da vardır. İşte bu fotoğraflar, tarihin en yoğun dönemine ışık tutuyor.

Bazen uluslar var olmakla yok olmak arasındaki bıçak sırtında yaşarlar. Çabaları, mücadeleleri, inançlarının sağlamlığı, ancak olağanüstü kelimesiyle özetlenebilir. Kurtuluş Savaşı, Birinci Dünya Savaşı üzerine romanlar okudunuz, şiirler ezberlediniz ama bir fotoğraf kadar sizi hiçbiri çarpmadı, belleğinizde yer etmedi. Göreceğiniz fotoğraflar, 1911 ile 1922 arasını kapsıyor. Küçük bir ansiklopediye baksanız, önemini algılarsınız. Tarih kitapları ayrıntısıyla bize o yılları aktarmıştır. O günlerde neler oldu? Bir suikastten çıkan Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı'nın umutsuz savaşları, Kurtuluş Savaşı'nın başarılı olacağının ilk belirtileri. Romanın, şiirin, öykünün edebî gücü elbette bizi etkiler. Ama hiçbir edebî tasvir gücü, fotoğrafın net çarpıcılığını veremez. O günlerde ülkenin ekonomik durumunu, insanını bu fotoğraflardan izlerseniz, başarı gözünüzde büyür. Gerçek yerini bulur. Fotoğrafın, belgelerin önemini zamanında belki pek fark etmiyoruz. Ama tarih öyle yanar döner bir disiplindir ki, ummadığınız, beklemediğiniz bir anda, bir olayda bu belgelere gereksinim duyarsınız. Son yıllarda, fotoğrafın belgesel özelliğinin öne çıktığını, birçok müzedeki sergilerden fark ediyorsunuz. İnsanoğlu görsel tarihe artık çok fazla önem veriyor. Bunun sonucunda da, fotoğrafın işlevi, inandırıcılığı öne çıkıyor. Osmanlı'nın savaştığı, imparatorluğun çökme seslerinin geldiği dönemde, birçok cephede savaştığımızı göreceksiniz.

Trablusgarp, Suriye, Çanakkale...
Savaştan yorgun düşen bir ulusun, Kurtuluş Savaşı'nı gerçekleştirmesi bir mucizedir. O fotoğrafların bir başka yanı var, onlar hepimizin ses belleğinde, şarkılar, türküler, ağıtlar çağrıştırır. Savaşın sesinin mutsuzluğu hepimizi karamsar bir dünyaya götürür. Ne var ki, arkadan gelen umut Kurtuluş Savaşı'nın müjdecisidir. Bugün cumhuriyeti korumak için çalışan, çabalayan herkesin duyarlığını abartılmış bir duygu olarak görmeyelim. Çünkü yaşananların tanığı olan fotoğraflar onların ruh halini çok iyi yansıtır. Bu topraklarda yaşayan bizlere de bu ruh halini bütün yanıyla hissettirir. Fotoğraf seyredilir mi? Kimilerine göre öyle, kimilerine göre ise okunur. Ben okunur sözünü tercih ediyorum. Şimdi bir sergiyi gezdikten sonra, onu gezenlerle konuşmak isterim. Görmeden önceki ruh halleriyle, olaya, kişilere bakışla, gördükten sonraki değişim arasındaki farkı öğrenmek isterdim. İlgi çekici bir anket yapılabilir.

Yorumlara, uzun girişe hacet yok. Fotoğraflar her şeyi söyleyecek!

DOĞAN HIZLAN

"Trablusgarp Cephesi"
(1911-1912)

ve

"Balkan Savaşları"
(1912-1913)

İtalyanlar tarafından kurşuna dizilen bir Türk. (Trablusgarp 1911)

Prens Aleksandr'ın askerleri Kumanova galibiyetinden sonra Üsküp şehrinin kale kapısından girerken. (1912)

II. Balkan Savaşı'na katılmak üzere cepheye gidecek bir askerin ailesiyle vedalaşması. (İstanbul 1913)

Bulgarların öldürdüğü Türk esirler. (Edirne 1913)

« Yunan birliklerinin saldırısı karşısında geri çekilen Osmanlı birliğinin geride bıraktığı top ve cephanelikler. (1912)

Sorgulanmak üzere bekleyen Osmanlı Ordusu'nun esirleri. (Kırklareli 1912)

II. Balkan Savaşı'nda ölen Bulgar askerleri. (1913)

"1. Dünya Savaşı"

(1914 - 1918)

ve

"Doğu Cephesi"

(1914-1917)

Osmanlı askerinin başlıca yiyeceği peksimet ve bir peksimet deposu. (İstanbul 1915)

«« Kafkas Cephesi'nde bir topçu bataryası. (1915)

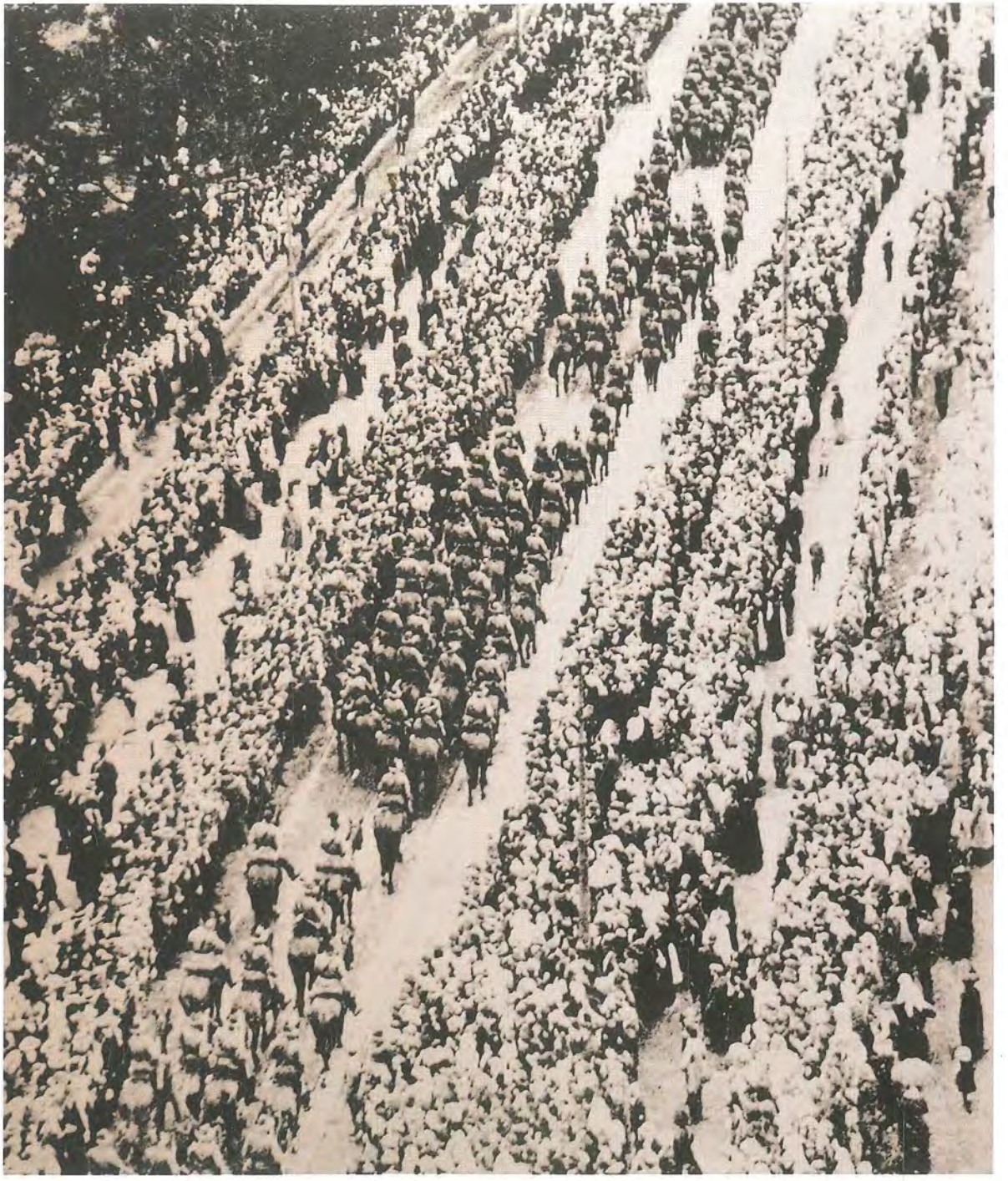
«« Kafkas Cephesi'nde kar altında Ruslarla çarpışan askerlerimiz. (1915)

"Çanakkale Savaşları"

(1915 - 1916)

«« I. Tayyare Bölüğü
(Çanakkale 1915)

Anafartalar Komutanı Mustafa Kemal Gelibolu Yarımadası'nda. (1915)

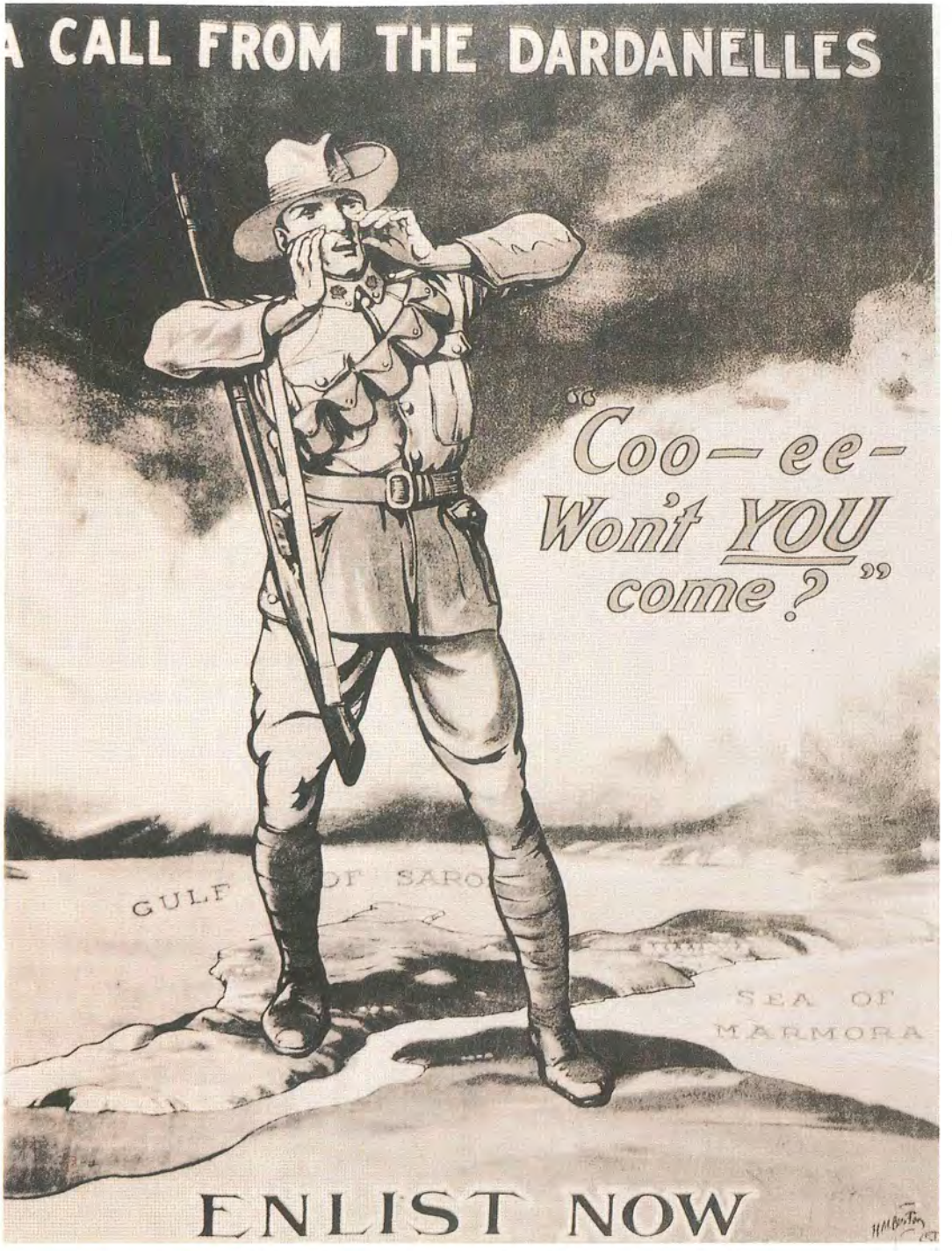
Çanakkale'de savaşmak üzere yola çıkan Avustralyalı askerlerin Sydney 'de uğurlanış töreni. (1914)

Siperlerinden hücuma geçen İngiliz askerleri. (1915)

19 Mayıs 1915 günü Anzak birliklerinin saldırısında şehit düşen Türk askerleri. »»

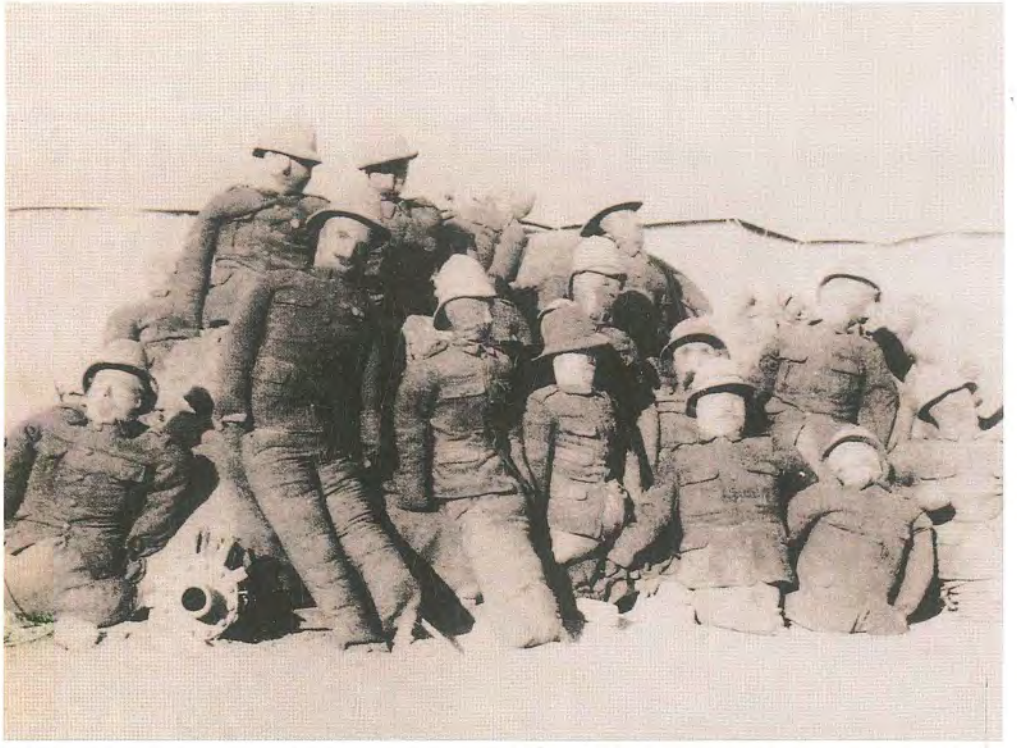
Çanakkale Savaşları için Avustralya'da bastırılıp duvarlara asılan bir afiş.
Avustralyalı asker Çanakkale Boğazı'ndan ülkesine sesleniyor: "Siz de gelmiyor musunuz?" (1916)

«« Fransızlar sömürgeleri Senegal'den topladıkları askerleri vinçle gemiye yüklüyorlar. (1915)

Gelibolu Yarımadası'ndan çekilen Anzakların siperlerde bıraktıkları kendiliğinden patlayan tüfeklerden biri. Üst kaptaki suyun damla damla alt kaba akmasıyla ağırlık artmakta tetiğe baskı sonucu tüfek patlamakta. (1915)

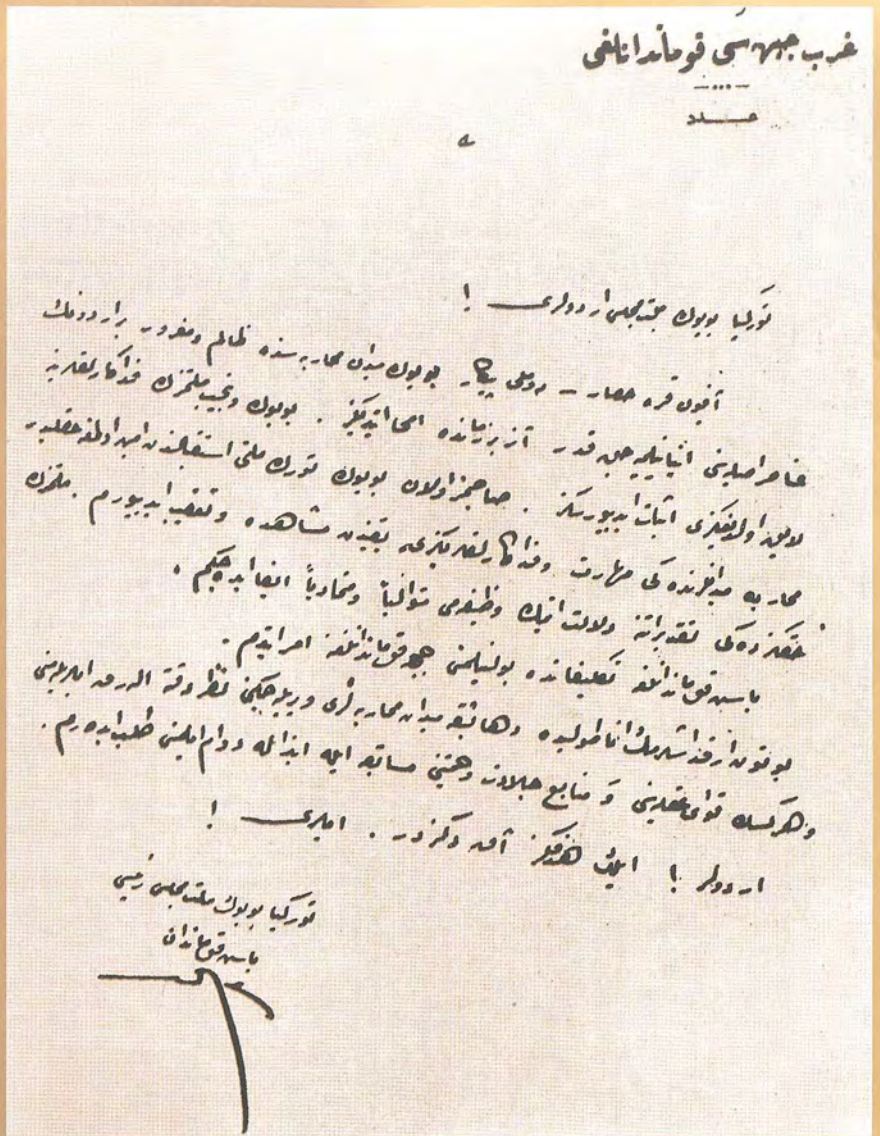
İngilizler, Gelibolu Yarımadası'ndan çekilirken çadırlarının önlerine kukla askerler yerleştirmişlerdi. (Ocak 1916)

Çanakkale Savaşları için mevzilere top çeken askerler. (1915)

Anafartalar kahramanı Mustafa Kemal, İstanbul'dan savaş alanında inceleme yapmak üzere gelen milletvekillerine düşman mevzilerini göstererek bilgi veriyor. (14 Ekim 1915)

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın 30 Ağustos 1922 günü Dumlupınar'da kazanılan Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nden sonra kendi el yazısı ile Türk Ordusu'na verdiği tarihi emir. (1 Eylül 1922)

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!..

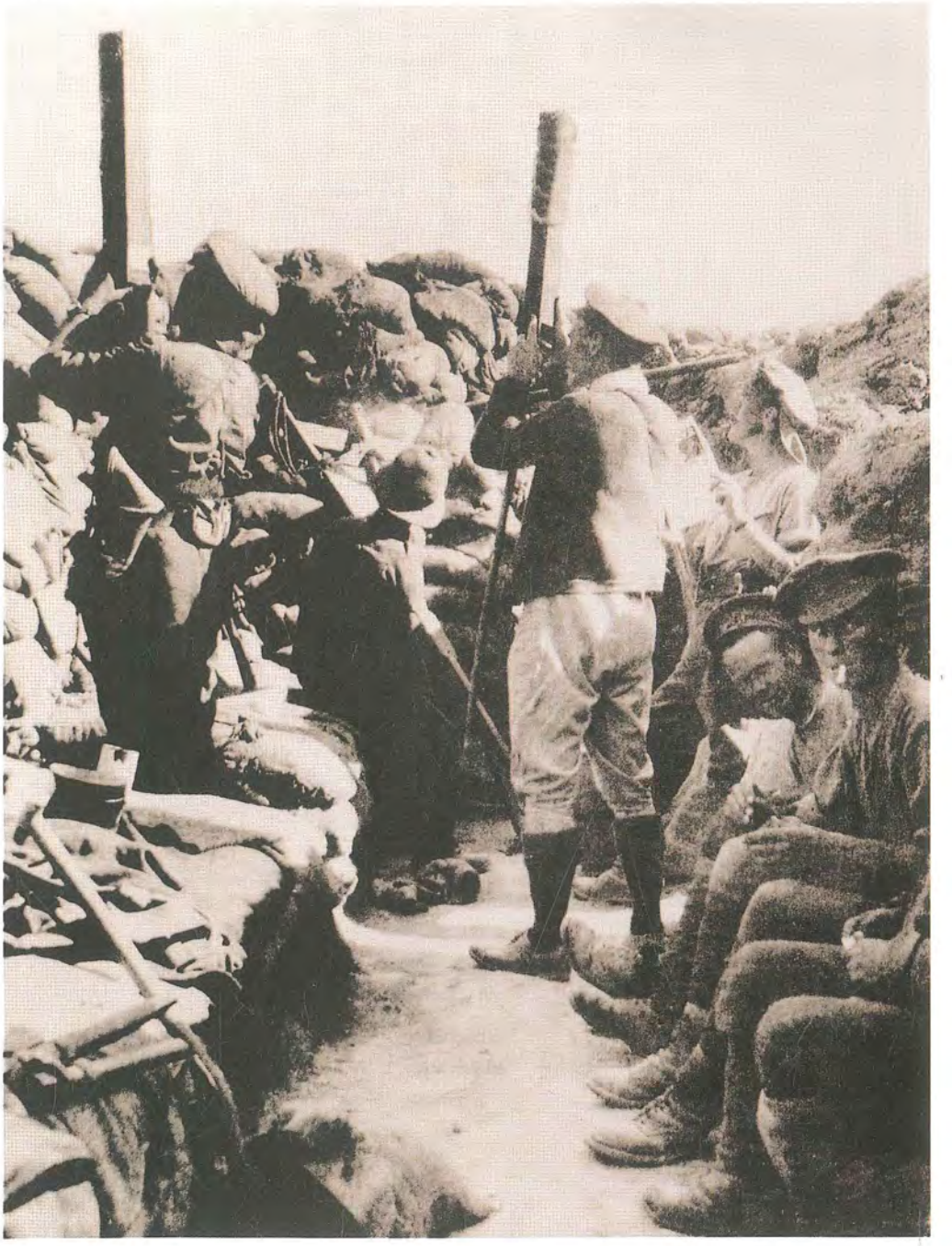
Mehmetçikler Çanakkale'de siperlerinde. (1915)

İngiliz ve Anzak askerleri Çanakkale'de siperlerinde. (1915)

Gelibolu'da İngiliz askerleri periskopla Türk siperlerini gözetliyorlar. (1915)

Mehmetçikler Gelibolu'da düşman siperlerini gözetliyorlar. (1915)

Anzaklar, aynayla hedefleri belirleyip iple tetik çekip ateş ederken Mehmetçikler korkusuzca siperlerden hedeflerine ateş açıyor. (1915)

Çanakkale'de başlarını siperden çıkaramadıkları için; bir Anzak askeri tüfeğine destek yapıp, tetiğine ip bağlamış, elindeki ayna ile arkasındaki askerin yukarıya kaldırdığı aynadaki görüntüyü yakalayarak ateş etmeye çalışıyor. (1915)

"Galiçya Cephesi"

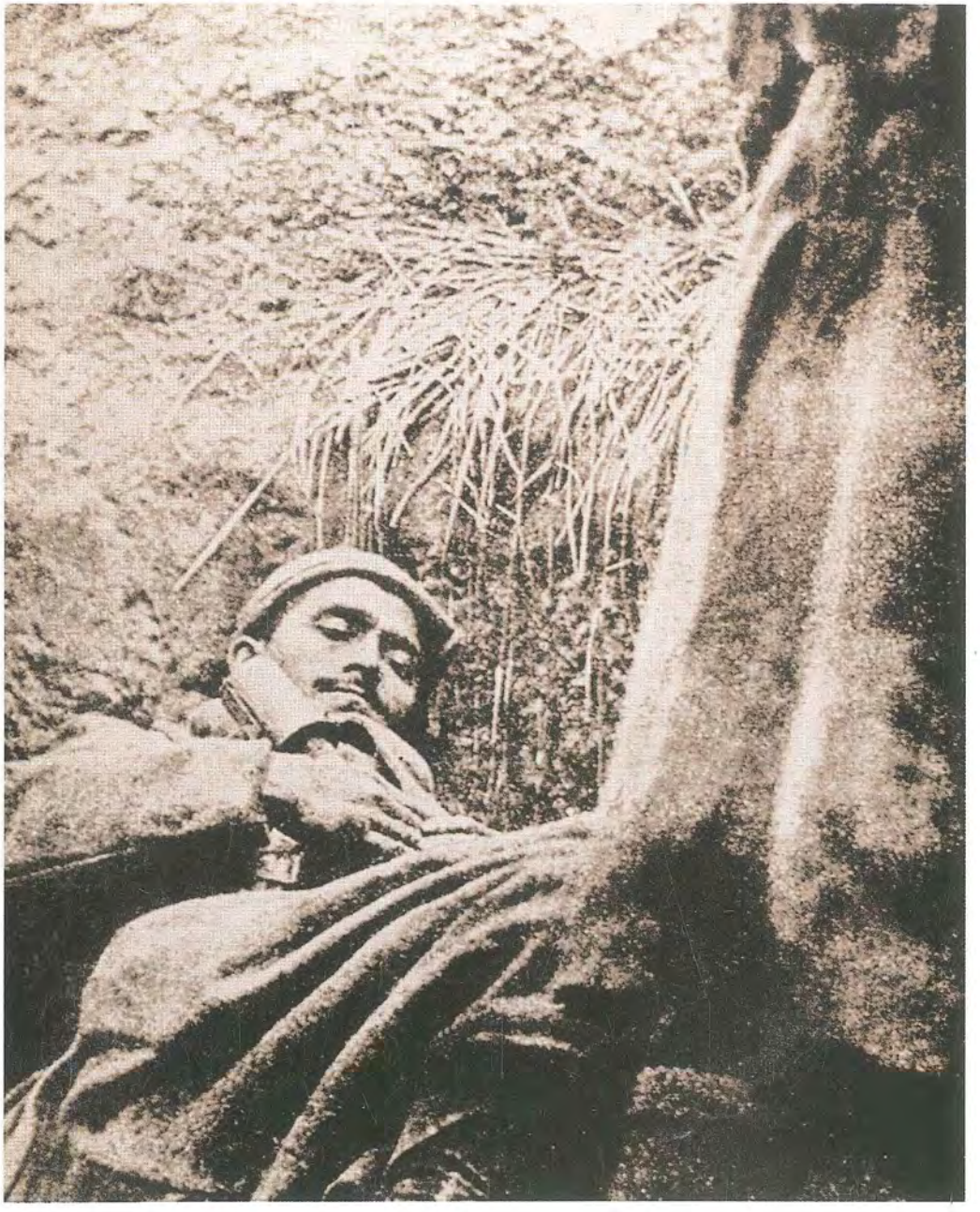
(1914 - 1917)

ve

"Makedonya Cephesi"

(1915 - 1918)

Galiçya'da elinde bombasıyla siperde uyuyan bir Mehmetçik. (1916)

Galiçya'da sağ kalabilenlerin trenle vatana dönüşü. (1917)

Cepheye trenle silah, cephane ve yiyecek taşınması. (Edirne 1916)

"Hicaz - Yemen Cephesi"

(1914 - 1919)

ve

"Filistin - Sina Cephesi"

(1914 - 1918)

Anadolu'dan yeni gelmiş askerler Yemen'de yürüyüş halinde. (1916)

Aylarca süren bir yolculuktan sonra Kudüs'e varan Türk Piyade Birliği'nin halk tarafından karşılanışı. (1915)

Yemen'de sağ kalanların boynu bükük Hicaz Demiryolu ile vatana dönüş hazırlığı. (1919)

"Irak Cephesi"

(1914 - 1918)

ve

"Suriye Cephesi"

(1917 - 1918)

Bayram namazı sonrası, Türk ve Arap subay ve askerlerin Irak Cephesi'nde duası. (Ortadaki subay Kâzım Karabekir. 1915)

Cepheye giden bir süvari birliği. (1917)

Mondros Mütarekesi sonrası çaresizce memleketine dönmeye hazırlanan Mehmetçikler. (1918)

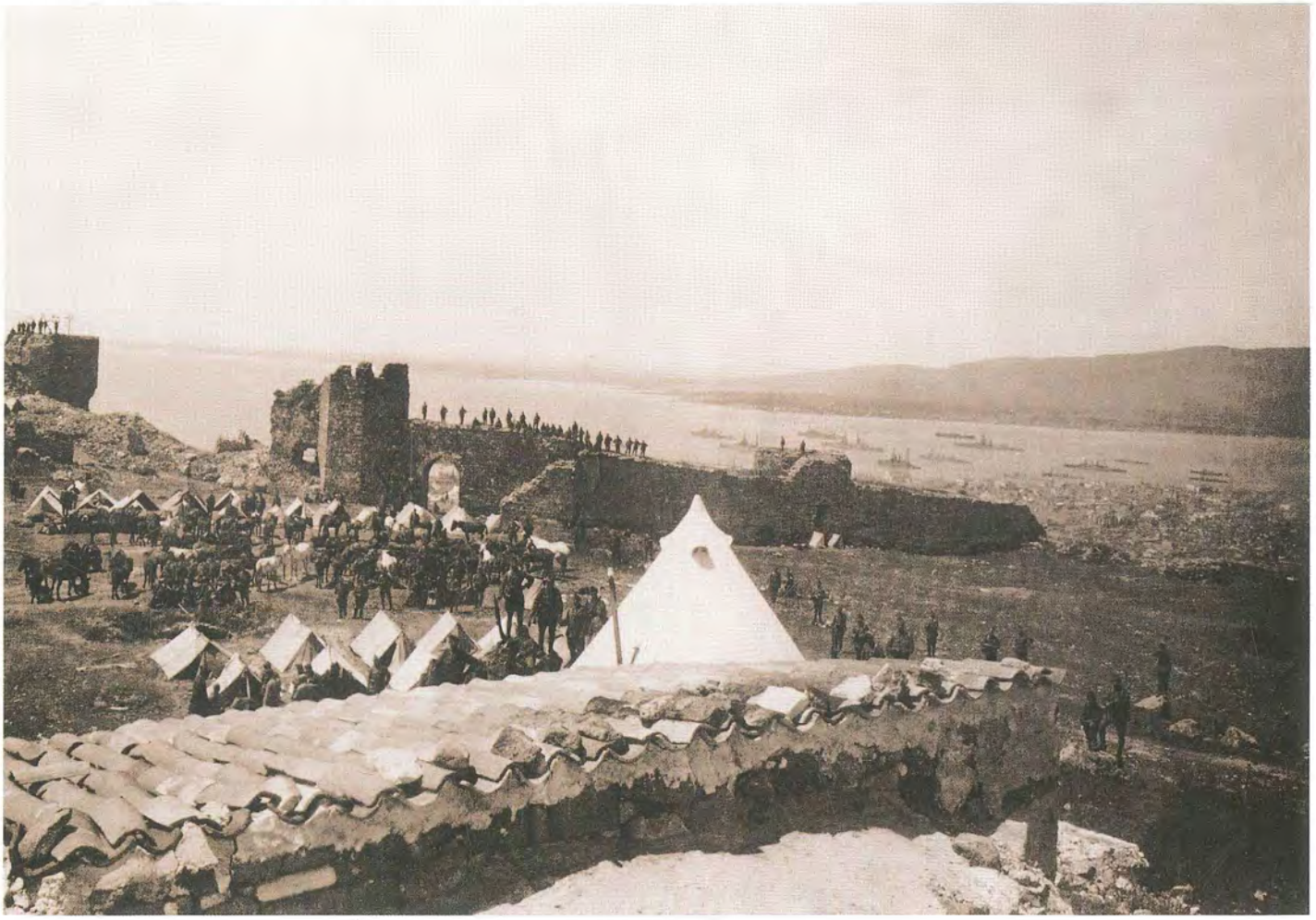

"Kurtuluş Savaşı"
(1919 - 1923)

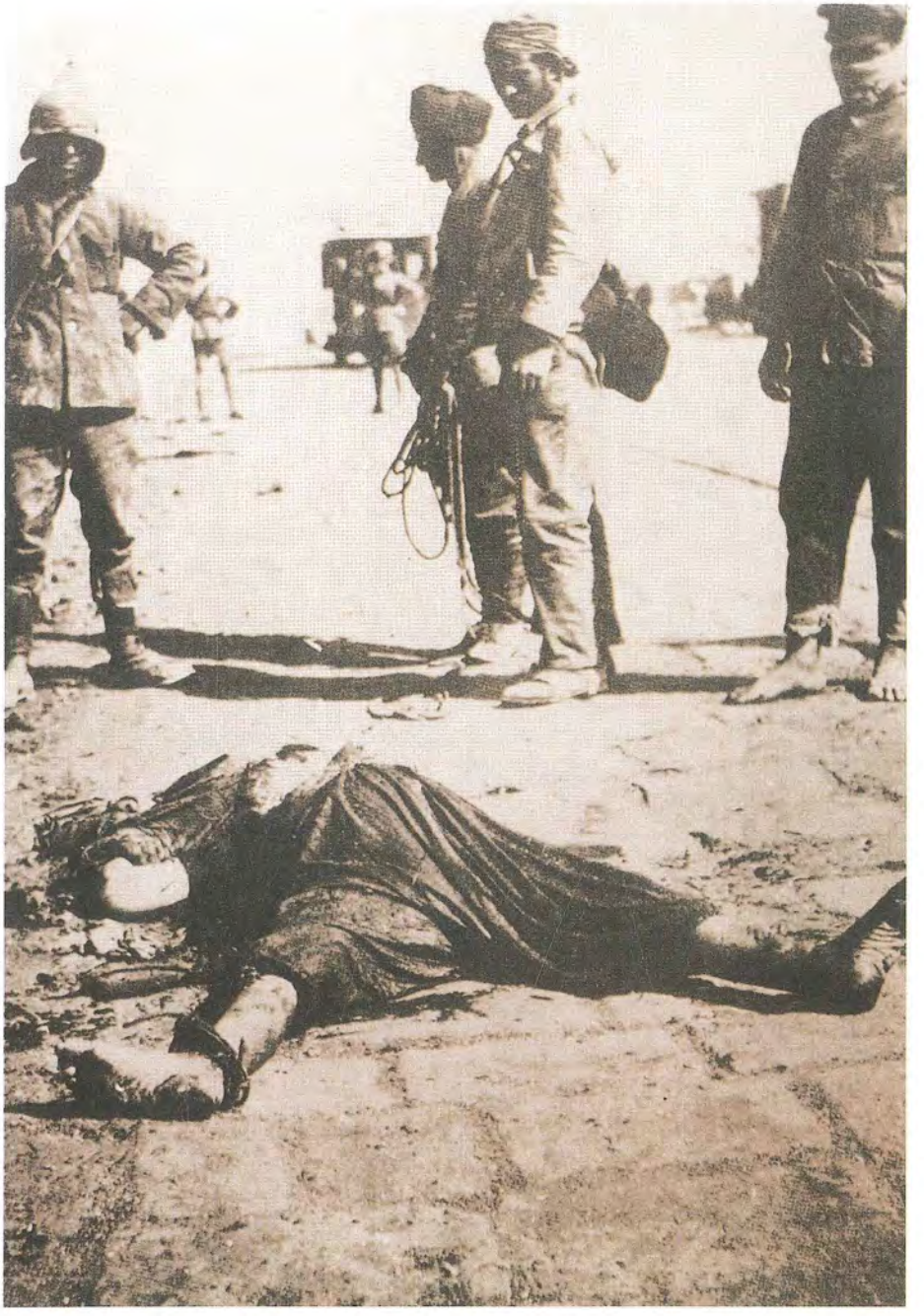
Terhisten sonra köyüne at arabasıyla dönen bir Mehmetçik. (Konya 1918)

İzmir Kadifekale'de Yunan işgal kuvvetleri karargâhı. (Mayıs 1919)

Yunanlılar tarafından öldürülen hamile bir Türk kadını (1919)

Yunan işgal kuvvetlerinin baltayla öldürdükleri bir Türk köylüsü ve başında poz veren Yunan askerleri. (1919)

Yunan işgali sırasında sırtından süngülenerek yaralanan yaşlı kadın. (1919)

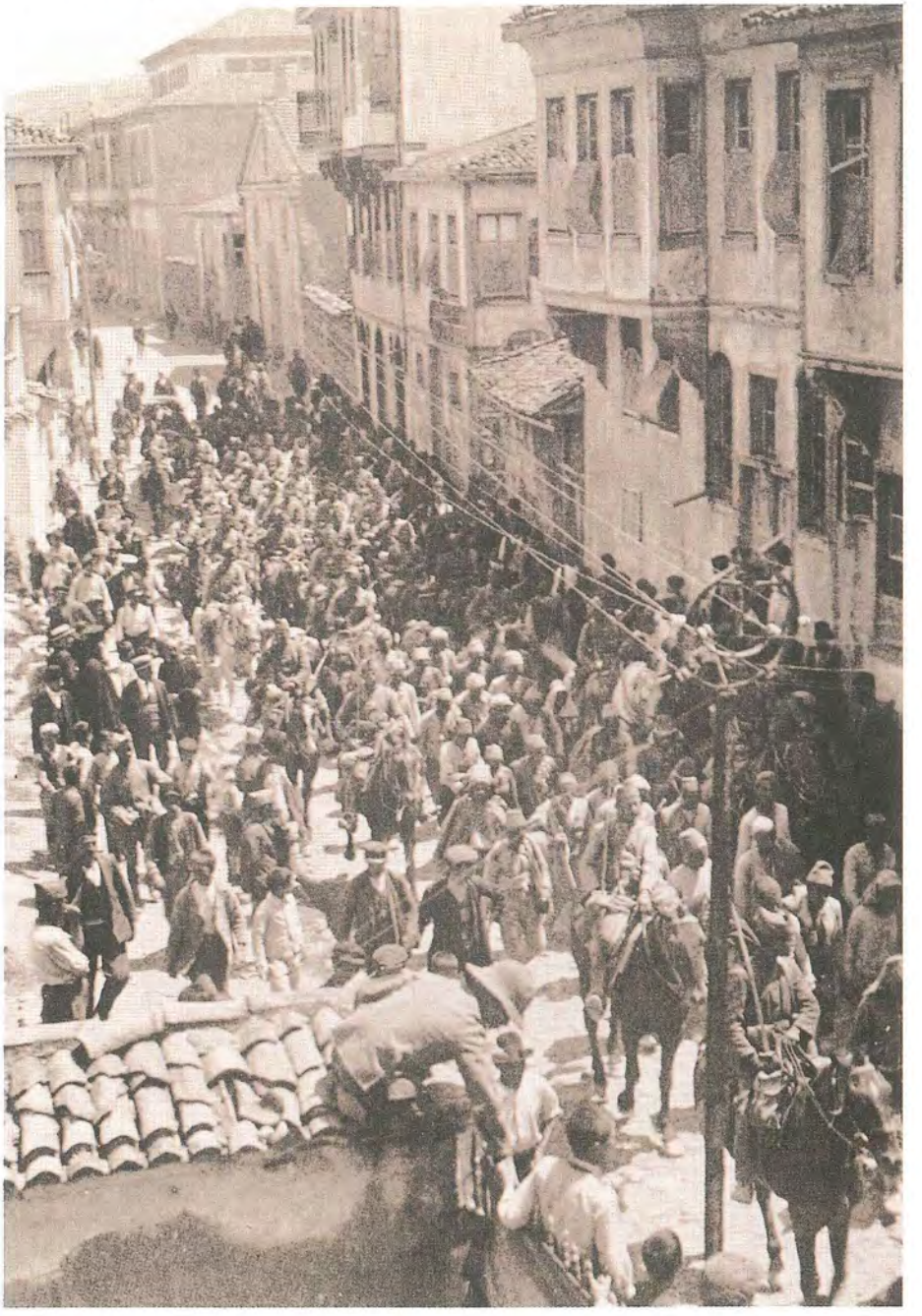
Yunan işgal kuvvetlerince işkence edilerek öldürülen bir Türk köylüsünün başında ağlayan yakınları. (1919)

Hastanede tedavi edilen yaralı bir Türk çocuğu. (1919)

Mudanya'nın işgali. (Temmuz 1919)

Batı Cephesi'nde çarpışan Erzurumlu Kara Fatma ve arkadaşları (1919)

Tayyar Rahmiye (Adana 1919) »»

İstanbul'un işgali sırasında şehit edilen askerlerimizden Balıkesirli Ahmet Oğlu Nasuh. (16 Mart 1920)

İşgal kuvvetleri İstanbul Beyazıt Meydanında. (Mart 1920)

23 Nisan 1923 günü Hacıbayram Camii'nde kılınan Cuma Namazı'ndan sonra T.B.M.M.'nin açılışı için meclise yürüyenler.

Kars'ın Ermenilerden geri alınması üzerine Ankara'da yapılan geçit töreni. (31 Ekim 1920)

Bir Yunan birliğinde papazın huzurunda and içme töreni. (Temmuz 1921)

Düşman mevzilerini gözetleyen subay ve askerlerimiz.

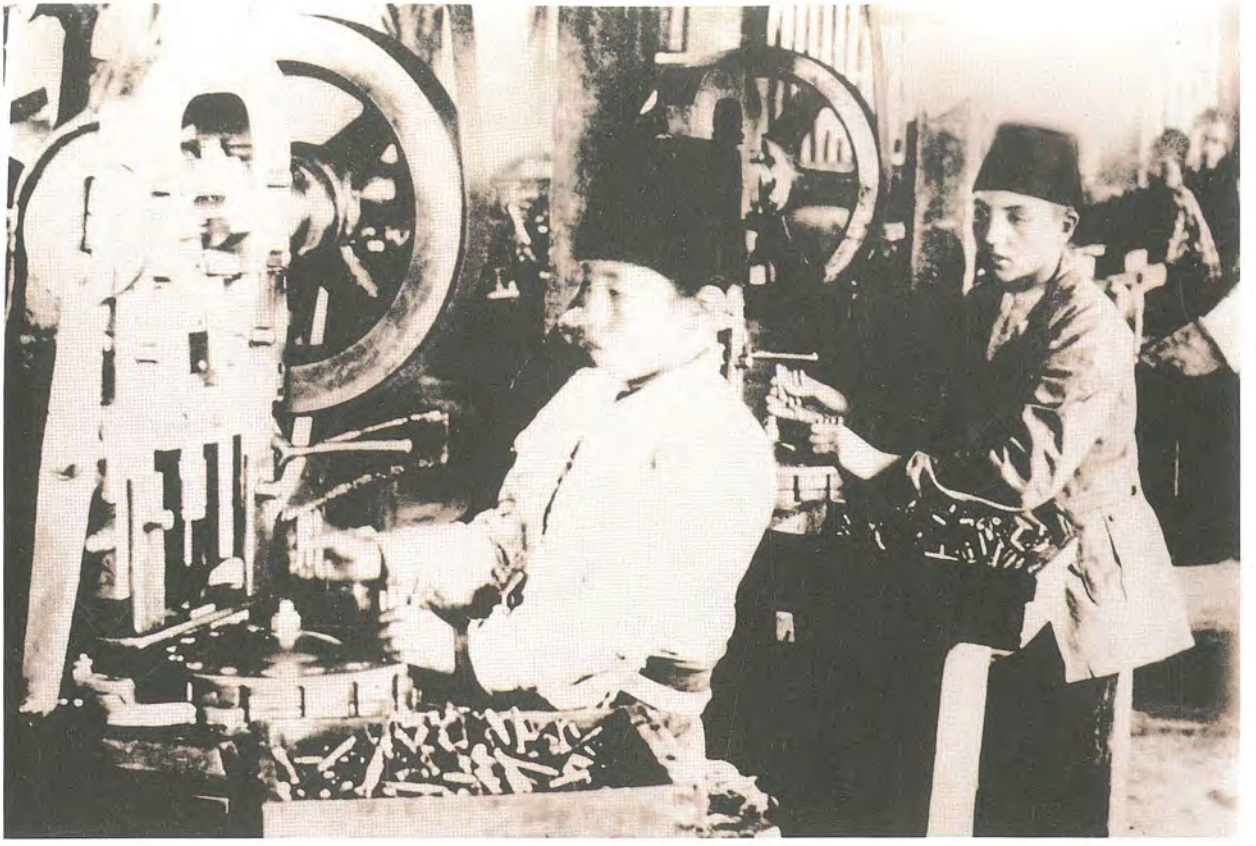

Sakarya Meydan Savaşı'nda yiğitçe çarpışan Mehmetçiklerimiz.

Büyük Taarruz öncesi yaşlı ve genci, kadın - erkek, çoluk - çocuk Ankara'da mermi ve silah yapımında gece - gündüz çalışmakta.

Cepheye sırtlarında cephanelik taşıyan kadınlarımız.

Sırtında çocuğu ile kağnısında cephanelik taşıyan kadınlarımız.

Kağnılarıyla cephanelik ve silah taşıyan Anadolu köylüsü.

توحید افکار

وطنه، ملته، دینه صوك اهانتی ده کوسترن وحیدالدین (مالایا) دریدنو طیله برزمان ماینیر ورلرك منفاسی اولان (مالطه) به سوق ایدلدی

امانات مقدسه طوروبور

هندسه‌ای اسلامیه‌سی (انقره) به مظاهر

مقام خلافته کیم انتخاب اولوناجق؟

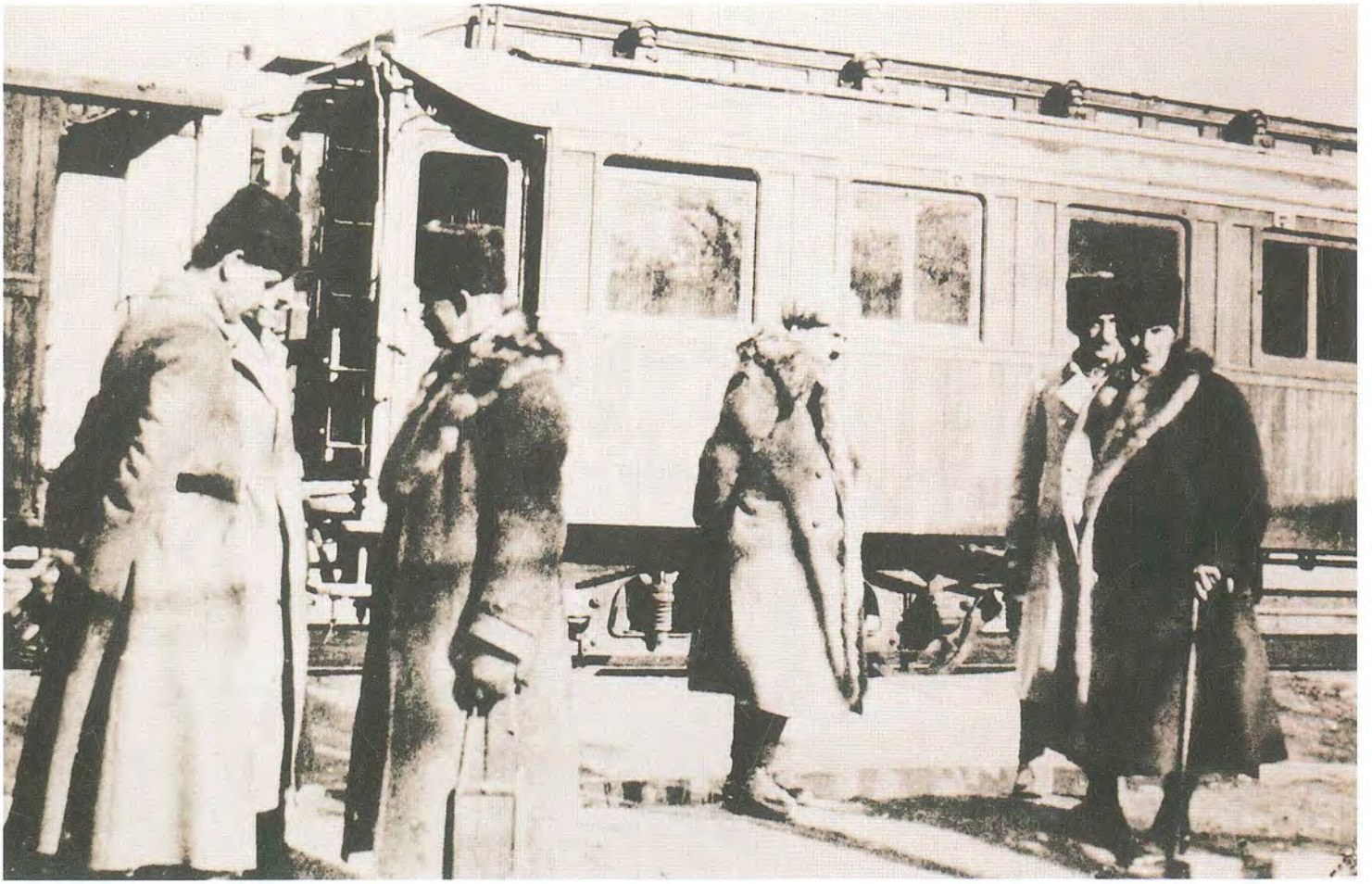
وحیدالدین منفوری انکلیزلر انسانی اساسلره توفیقاً حمایه ایتمشلرمش!

سابق پادشاه فرار ایتمکله کندیسنك سعید ملالرله عیار وشریك اولدیغنی اثبات ایتدی!

Tevhid-i Efkar Gazetesi 19 Kasım 1922 günkü yayımında Padişah Vahidettin'in Malta'ya Kaçtığı haberini veriyor.

«« Mustafa Kemal Eskişehir İstasyonu'nda. (1922)

«« Elinde baltasıyla cepheye gitmeye hazırlanan bir yaşlı.

Batı Cephesi yoları. (Haziran - Temmuz 1922)

Mustafa Kemal Güney Cephesi Komutanı Refet Bele ile birlikte.

Abdil Çiftliği / Çay-Afyon / 23. Tümen 68. Alay Subayları

Akşehir'de Büyük Taarruz'un kesin kararın verildiği toplantı çıkışı. (Başkomutan Mustafa Kemal, Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak, Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü, I. Ordu Komutanı Nurettin Paşa, II. Ordu Komutanı Yakup Şevki Subaşı, Fahrettin Altay, Alb. Asım Gündüz, Şükrü Sökmensuer, Salih Bozok. 6 Ağustos 1922)

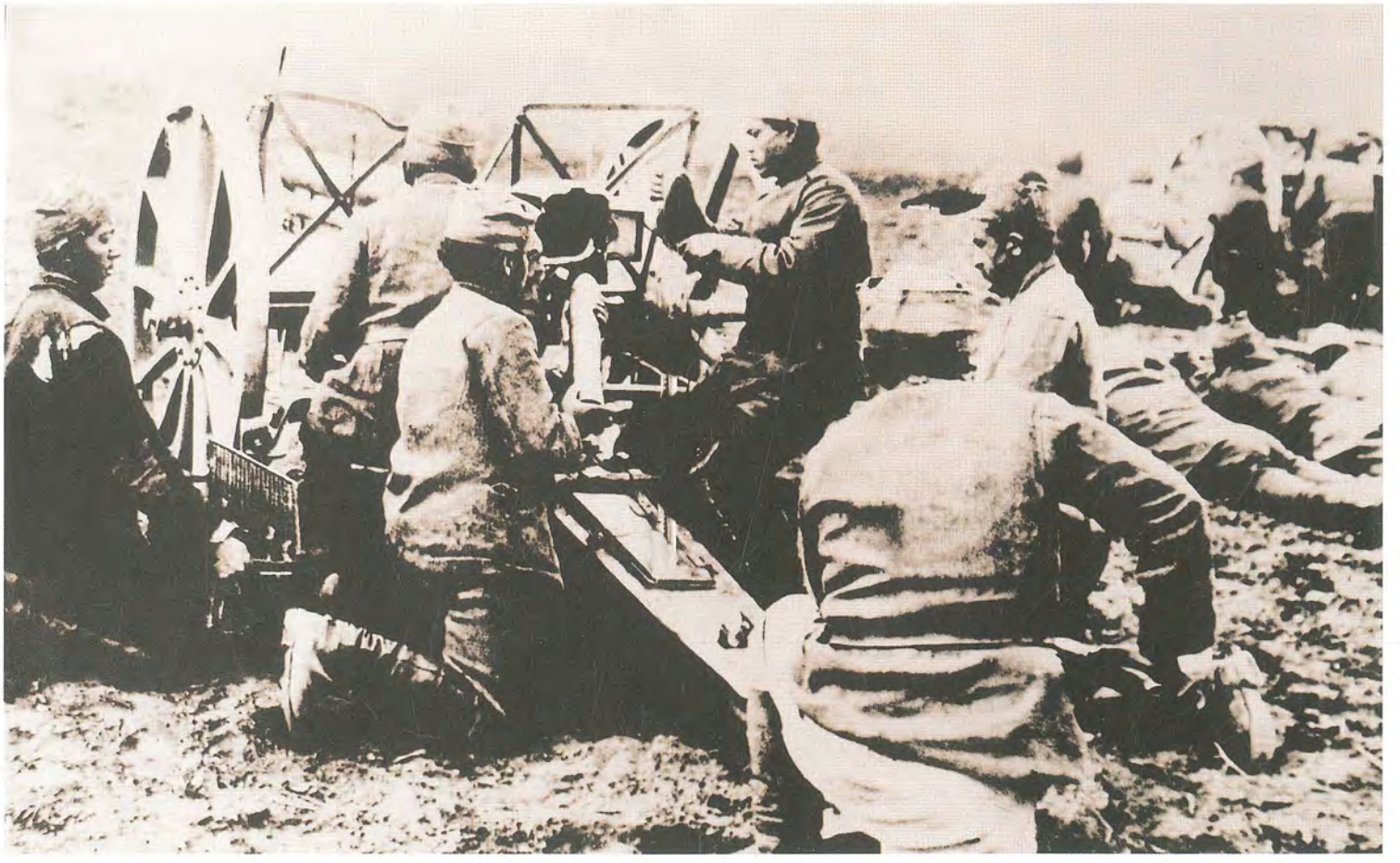

Cepheye hareket. (1922)

«« Topçular Yunan mevzilerini döverken piyade birlikleri hücum için siperde bekliyor.

Türk topçu birlikleri 26 Ağustos 1922 sabahı Yunan mevzilerini yoğun top ateşine tutuyor.

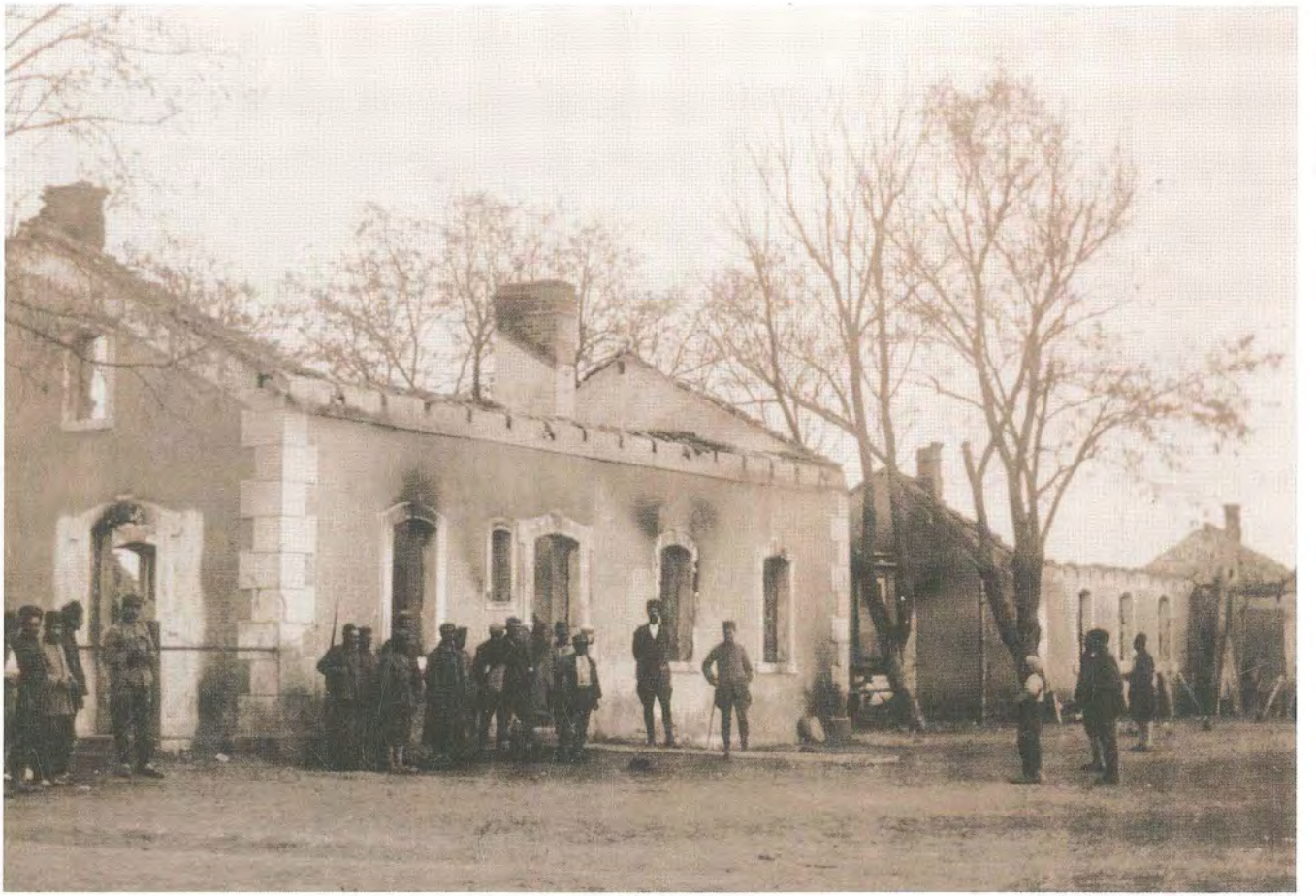
Yunan birliklerini bozguna uğratan süvari birlikleri.

Yaralı taşıyan sıhhiyelerimiz.

İşgalden sonra Afyonkarahisar Tren İstasyonu.

İzmit'i teslim alan birliklerimiz. (Eylül 1922)

İstanbul'a çıkacak birliklerimizin Mudanya'da dinlenmesi. (Ekim 1922)

İstanbul İstiklal Caddesi'nde askerlerimizin törenle karşılanması. (6 Ekim 1922)

Yunan işgal kuvvetlerinin kaçışı. (Bandırma / Ağustos 1922) »»

İşgal sonrası Bandırma. (1922)

Yunan işgal kuvvetlerinin geride bıraktıkları. (1922)

Cepheden yalınayak İzmir'e kaçabilen iki Yunan askeri. (1922)

İzmir'e giren Türk birlikleri. (9 Eylül 1922)

1923 baharında Yunanistan'daki Türk askerleri perişan halde vatanlarına dönüyorlar.

توحید افکار
جناب حقه حمد و شکر اولسون: شانلی اردومز، دون ازمیری قورتاردی
ای قهرمان اردو! برغزا ایتدگك که خوشنود اولدگك پیغمبری
قهرمان اردومز دون کال شان و شرفله ازمیره کیردی، انا فتحنا لك....
مصطفی کال پاشا
هلاله قاووشان
پیت بشدگك و بی قورتاردگك وار اول یاورم!
۲۷۰ کیلومتره

10 Eylül 1922 tarihli Tevhid-i Efkâr Gazetesi İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşunun haberini veriyor.

] kırmızı (

Bu sergi İstanbul Ticaret Odası'nın 125. Kuruluş Yıldönümü Etkinlikleri kapsamında Kırmızı Yayınları tarafından gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyet

Milliyet
BASINDA GÜVEN

POSTA

SABAH

Takvim

NTV
www.ntvmsnbc.com

NTV
Radyo
İSTANBUL 102.8

KÂMİLKOÇ

KÂMİLKOÇ
yolculuk

İSTANBUL TİCARET ODASI 1882
125. Yıl

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ